

УДК 338.486

Бучко Ж.І.

ЕТНОТУРИСТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ БУКОВИНИ

Розглядаються етнотуристичні ресурси Буковини як складова етнографічного туризму. Проаналізовані матеріальна та духовна культура буковинців у контексті етнотуризму.

Ethnotourist resources of Bukovina as constituent of Ethnographic tourism are observed. Material and spiritual culture of Bukovinians in context of Ethnotourism are analysed.

Постановка проблеми. На Буковині сформувались, збереглися і підтримуються самобутні багаті культурні традиції, які відрізняють її від інших регіонів. Край володіє унікальними туристсько-етнографічними ресурсами, потенціал яких проте ще не достатньо ефективно використовується.

Актуальність дослідження. Гармонія традиційного способу життя і природи на більшій частині території Буковини вражає навіть на початку ХХІ століття, надаючи буковинському культурному ландшафту неповторних рис. Регіон можна сміливо вважати етнографічною перлиною Європи, що заслуговує на стабільно високий інтерес в якості туристичного

об'єкту. Зокрема, туристів і гостей приваблює матеріальна культура краю, що проявляється у неповторних витворах дерев'яної народної архітектури, виробах прикладного мистецтва, відомих у всьому світі, та духовна спадщина.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх років спостерігається поживлення інтересу до Буковини як осередку етнографічного туризму, що стає можливим завдяки культурним комунікаціям. В регіоні зростає кількість (і якість) довідково-рекламної продукції та публікацій з туристичної тематики, значною мірою ініційованих завдяки впровадженню транскордонних українсько-румунських проектів за фінансової підтримки Євросоюзу «Спільна культурна спадщина» [2], «Info Bucovina (Розвиток туристичної індустрії в транскордонному контексті» [6], «ROUA Bucovinei (Roots, People, Unity, Attractions - культурне коріння, люди і місця, єдність традицій, природні туристичні атракції Буковини)» [7]. Значна увага приділяється проведенню етнографічних свят та фестивалів, учасниками яких є представники багатьох європейських держав.

Формулювання цілей статті. Метою нашого дослідження є вивчення туристсько-етнографічних ресурсів Буковини як передумови туристичної діяльності і ознайомлення з найвідомішими центрами народних промислів, традиційних фестивалів, свят, етнографічними музеями, зразками унікальної буковинської архітектури тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Територія Буковини розміщена в межах двох держав: України (Північна) та Румунії (Південна). Впродовж багатьох років цей поліетнічний регіон мав спільну історію, перебуваючи у складі Австрії (з 1774 по 1918 р.) та Румунії (територія Північної Буковини до 1940 р.). Багатюща культурна спадщина формує передумови для облаштування в регіоні етнотуристичних маршрутів з якнайширшим використанням існуючої мережі музеїв, центрів народних промислів, місць проведення етнічних свят та фестивалів.

Музеї. Важлива роль у презентації культурно-етнічних надбань краю належить музеям, де зберігаються пам'ятки історії, матеріальної й духовної культури місцевого населення, природничо-етнографічні, меморіальні та інші колекції [3, с. 222]. Музеями історичного профілю в Чернівецькій області є *Музей буковинської діаспори у Чернівцях, історичні музеї Сучави і Сірега в Сучавському повіті*. Популярністю у відвідувачів користуються історико-архітектурні комплекси (музеї архітектури і побуту): *Чернівецький обласний державний музей народної архітектури та побуту та Сучавський музей буковинського села*.

До маршрутів етнографічного туризму активно залучаються *Чернівецький краєзнавчий музей, Чернівецький обласний художній музей, музей коледжу прикладного мистецтва ім. В.Шкрібляка* (м. Вижниця).

У Південній Буковині найчисельнішими є етнографічні музеї, зокрема *Сучавський етнографічний музей «Hanul Domnesc», розташований у найдавнішій громадській споруді міста (початку XVII ст.); Музей народних*

звичаїв Буковини (м. Гура-Гуморалуй), *Музей мистецтва дерева* (м. Кимполунг-Молдавенеск); *Етнографічний музей* м. Ватра-Дорней, розташований у приміщенні міської ратуші (1897 р.).

Цікавими з погляду етнотуризму є меморіальні музеї Буковини, доповнені пам'ятками народного побуту та ужиткового мистецтва. В більшості випадків меморіальні музеї являють собою також історично-архітектурну цінність. Найпопулярніші з них у Північній Буковині: *музей-садиба Юрія Федьковича* в с.м.т. Путила, *музей-садиба Івана Миколайчука* в с. Чортория Кіцманського району, *музей-садиба Ольги Кобилянської* в с. Димка Глибоцького району, *музей Лук'яна Кобилиці* в с. Сергії Путильського району, *музей Григорія Гараса* у м. Вашківці та *музей Ксенії Колотило* в с. Підзахаричі Чернівецької області. В Чернівцях заслуговують уваги *музеї Юрія Федьковича* та *Володимира Івасюка*.

У Південній Буковині популярні серед туристів музеї-садиби: «*Чіпріан Порумбеску*» (відомий румунський композитор) у с. Ступка Сучавського повіту; *Етнографічний музей «Самуїл та Єудженія Іонец»* (м. Редеуць); *меморіальний будинок «Савета Котрубаш»* (м. Солка), *меморіальний будинок «Михайл Садовяну»* та *музей Іона Іримеску*, художника та скульптора (м. Фелтічень).

Значну роль відіграють музеї на громадських засадах. Оригінальним музейним об'єктом для туристичних подорожей став *музей етнографії та краєзнавства Гуцульщини* в с. Підзахаричі Путильського району Чернівецької області. Багатством експонатів вражають *музей археології та етнографії* (с. Опришени), *музей історії села Старий Вовчинець* (Глибоцький район), де зібрано незвичайну колекцію із 5000 писанок, предмети домашнього вжитку і навіть бивні мамонта, знайдені на околиця села.

Музеї різного профілю і типів, в яких представлені експозиції, що становлять інтерес з етнокультурної точки зору, є перспективними об'єктами і центрами пізнавального етнографічного туризму як для вітчизняних, так і закордонних туристів, і повинні залучатися до організації комплексних і цільових маршрутів.

Центри народних промислів. Народне мистецтво Буковини базується на споконвічних традиціях, що втілилися у різних видах ремесел. Найпоширенішим видом декоративно-ужиткового мистецтва на Буковині залишається вишивка [5, с. 6] з визнаними центрами в м. Вижниця, с. Виженка, с. Підзахаричі (Чернівецька область) та Монастир Гумор (Сучавський повіт). Різьблення та інкрустація по дереву є традиційними в м. Вижниця, с. Виженка, с.м.т. Путила, с. Підзахаричі Північної Буковини та містах Сучава, Фалтічень, Пояна, Мікулуй, Кимпулунг [6, с. 8] (Сучавський повіт Румунії). Традиції буковинського ткацтва та килимарства підтримуються в м. Вижниця, с. Виженка, с.м.т. Путила, с. Підзахаричі (Північна Буковина) та Монастирі Гумор (Південна Буковина). Регіональні особливості писанкарства збережено в селах Виженка, Мілієве, Підзахаричі, Розтоки, Старий Вовчинець, Банилів-

Підгірний [5, с. 7] (Північна Буковина) та Палтіна, Бродіна, Ізвоареле Сучавей (Південна Буковина). Традиції лозоплетіння розвиваються в м. Чернівці, а в містах Редеуць та Марджіня (Румунія) виготовляється емальована чорна кераміка. Традиційні ремесла останнім часом популяризуються у вигляді майстер-класів, що активно впроваджуються до програм фестивальних заходів.

Традиції та свята, фестивалі. Духовно-культурна життєдіяльність мешканців Буковини ґрунтується на неперервності традицій і тісно пов'язана з системою релігійних вірувань. Найбільше буковинці люблять Різдво, Великдень, Василя (Новий рік за старим стилем), храмові свята, літні релігійні свята – Юрія, Івана Купала, Петра і Павла, з якими пов'язані і вихід на полонини, сходження на вершини. Саме ці релігійні свята мають багато рис давніх вірувань буковинців, відблисків їхнього традиційного укладу життя [1].

Колорит своїх обрядів та звичаїв представники Північної Буковини внесли у загальноєвропейські свята – *«Від Різдва до Йордана»*, *«Вихід на полонини»*, *«Шовкова косиця»*, *«Захарецький Гарчик»*, *«Андріївські вечорниці»*, *«Обнова-фест»*, *Гуцульський фестиваль*, *«Букова віть»*, *«Буковинські зустрічі»*.

Південна Буковина має багаторічний досвід проведення обрядових свят та фестивалів: *«У годині коляди»*, *«За прадідівською традицією»*, *«Біля ялинки»*, *фестиваль писанок та фестиваль форелі в с. Чокенешть*, *національний ярмарок гончарів та етно-фольклорний фестиваль «Пастуший аркан» (м. Редеуць)*, *фестиваль середньовічного мистецтва (м. Сучава)*, свято міст Редеуць, Солка, Сучава.

Тривалу історію має фестиваль *"Буковинські зустрічі"*, який проводиться з 1989 року на день міста Чернівці. Участь у ньому беруть творчі колективи із України, Румунії, Молдови, Польщі, Угорщини, Словаччини. Відповідно, в цих країнах також відбуваються фестивальні заходи. В Румунії – в містах Кимпулунг Молдавенеск, Ватра Дорней, Сучава.

Висновки. Розвиток туризму як перспективної галузі економіки на Буковині потребує пошуку різноманітних засобів зацікавлення і приваблювання рекреантів. Одним з таких засобів і цікавим напрямом туризму є етнографічний туризм, що набуває з кожним роком все більшої популярності. Практика переконливо засвідчує, що фестивалі і етнографічні дійства є важливими чинниками створення відповідного наукового ґрунту для національно-культурного відродження і розвитку Карпатського регіону та Буковини, ефективними засобами збереження його культурно-історичної спадщини.

1. Барвіста Буковина. Горизонти цільового туризму / [Бузинський М. Д., Никирса М. Д., Коржик В. П., Бучко Ж. І.]. – Чернівці: Прут, 2009. – 152 с. 2. Буковина: спільна культурна спадщина / [упоряд.: Ж. Стельмащук]. – Чернівці: Місто, 2009. – 200 с. 3. Бучко Ж. І. Етнотуристський потенціал музеїв Карпатського регіону / Ж. І. Бучко, А. Д. Кібич // Регіон-

2009: суспільно-географічні аспекти: міжнар. наук.-практ. конф., 23-24 квіт. 2009 р.: мат. конф. - Харків, 2009.- С. 221-223. 4. Бучко Ж. І. Територіальна структура туристичних ресурсів Буковини / Ж. І. Бучко, В. Г. Явкін, В. Ефрос // Дністровський каньйон – унікальна територія туризму: міжнар. наук.-практ. конф., 16-18 трав. 2009 р.: мат. конф. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – С. 169-171. 5. Народні майстри Буковини: мистецький довідник [упоряд.: М. Шкрібляк]. – Чернівці: Колорит, 2009. – 48 с. 6. Сучавський повіт – Чернівецька область: брошура просування туристичного потенціалу транскордонного регіону / [Е. Хлачук, Ю. Грицьку, В. Руденко, Ж. Бучко, Ш. Пуріч, В. Мар'янчук, П. Паламар, К. Кашовські, К. Богян, Ю. Кондратов, П. Станчу]. – Сучава, 2008. – 21 с. 7. Oameni si locuri in Bucovina / [V. Efros, S. Purici, V. Iavkin, S. Baisanu, A. Dorneanu, Z. Buchko]. – Suchava, 2009. – 248 p.